

можна буде досягти лише тоді, коли психологічна готовність педагогів стане невід'ємною частиною їхньої професійної компетенції, за К.Д. Ушинським.

Правильна підготовка вчителів сприятиме розвитку українського суспільства, наслідком чого стане наша спільна спроможність вивести Україну з ар'єргардного стану у лідери світового прогресу: тож мрія українців – жити у конкурентоздатній, передовій Державі-лідера – здійсниться!!!

Уявіть лише, ким та якими ми з вами, колеги, маємо стати, щоб так сталося для України, для українського народу: ще мудрішими, справжніми ноосферними та відповідальними суб'єктами!

У цих тезах, у форматі есе, автор на основі проведеного ним системно-комплексного аналізу цілісного стану головного об'єкту для повноцінного існування української держави, а це: Школа-Суспільство-Освіта, запропонував образ тієї спільної діяльності, яку мають здійснити освітяни, науковці та державотворці! Якби останній висновок був би написаним в іншому порядку (державотворці, науковці, освітяни), то це б означало, що ми обрана Богом нація, тож уряд – меритократичний, тоді наших ось таких ініціатив і не потрібно було б, бо всі очікувані, омріяні народом результати давно маємо, живимо в них: щасливе суспільство – країна-лідер! До того ж світова громадськість вчить українську й мріє побувати в нашій країні, на кшталт наших мрій – побачити в дії міністерство Щастя у Бутані, але ж у нас відтепер – вся країна ТАКА! Колеги, пам'ятаймо, мрії ЗБУВАЮТЬСЯ! І класика: «Від слів – до діла»!

Список використаних джерел

1. Виговська, О. І. (2022). Суб'єктність українського вчителства: світоглядна платформа вищої педагогічної освіти. У *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти: Матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2022 р.)* (с. 218–228). Київ.
2. Кремень, В. Г. (2010). *Філософія людиноцентризму в освітньому просторі* (2-е вид.). Товариство «Знання» України.
3. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / Бичко, Г., Терещенко, В., Клименко, І. та ін. (Ред.). (2023). Український центр оцінювання якості освіти.
4. Прокопенко, І., & Бойчук, Ю. (2019). Роль педагогічної науки в модернізації сучасної освіти та українського суспільства. *Новий Колегіум*, (3), 4–12.
5. Пирожков, С. І., Богущий, Ю. П., Лібанова, Е. М., Майборода, О. М. та ін. (Ред.). (2017). *Україна: шлях до консолідації суспільства: Національна доповідь*. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
6. Ушинський, К. Д. (n.d.). *Людина як предмет виховання. Досвід педагогічної антропології (витяги). Т. 1. Передмова*. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича: Файловий архів студентів. <https://studfile.net/preview/5461547/> (Дата звернення: 24.04.2024)

РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО КІБЕРБЕЗПЕКИ В ЗЗСО. Сухих А.С.

Інститут цифровізації освіти НАПН України, старший науковий співробітник, Україна

Ключові слова: кібербезпека, ЗЗСО, цифрова культура, освітній процес.

У сучасному цифровому середовищі питання кібербезпеки стає дедалі більш актуальним, особливо в контексті шкільної освіти. Зростання кількості кіберзагроз вимагає не лише технічної підготовки, а й формування в учнів критичного мислення та усвідомленого ставлення до власної цифрової поведінки.

Освіта виступає ключовим чинником у формуванні культури кібербезпеки з раннього віку. Вже в дошкільному та молодшому шкільному віці необхідно ознайомлювати дітей із видами загроз — фішингом, шкідливим ПЗ, кібербулінгом, витоком персональних даних та навчати відповідальному використанню цифрових технологій.

Формування таких навичок має відбуватися поступово, із врахуванням вікових особливостей учнів, на основі інтегрованого підходу до викладання. В ЗЗСО тематика кібербезпеки може бути включена як до змісту окремих навчальних дисциплін (інформатики, громадянської освіти, основ здоров'я, фінансової грамотності), так і у вигляді проєктної діяльності, тренінгів, інтерактивних занять та позакласної роботи.

Саме вчитель виступає посередником між учнем і цифровим світом, здатним не лише інформувати, а й формувати цінності безпечної поведінки, критичного мислення та поваги до приватності в інтернеті.

Результати сучасних досліджень підтверджують ефективність такого підходу. Зокрема, в роботі Altarawneh M. та ін. [1] доведено, що найвищий рівень кіберобізнаності серед учнів спостерігається за умови наявності спеціальних освітніх заходів, розуміння принципів захисту даних та основ правової відповідальності у цифровому середовищі. Дослідження охопило 275 школярів віком 13–15 років, серед яких понад 80% щодня користуються смартфонами, однак менше половини з них свідомо застосовують знання для захисту своїх даних. Лише 46% продемонстрували базову обізнаність щодо правових аспектів кіберпорушень, що свідчить про потребу в удосконаленні змісту освіти. Автори наголошують, що модель дослідження пояснює понад 67% варіативності рівня обізнаності, що підкреслює критичне значення освітнього середовища у формуванні цифрової культури. Отже, створення системи, яка включає технічну, правову та етичну підготовку — необхідна умова для захищеного освітнього простору в цифрову епоху.

Ефективним інструментом у цьому процесі є використання якісних цифрових ресурсів. Наприклад, платформа «Освіта Дія» (<https://osvita.diaa.gov.ua>) пропонує сертифіковані курси для педагогів: «Кібербезпека для вчителів», «Цифрова гігієна», «Онлайн-безпека для дітей і дорослих». Вони містять відеолекції, практичні завдання та тести, що сприяють інтеграції матеріалів у шкільну практику.

Учням можна рекомендувати інтерактивні курси на українських платформах:

- *CyberKids Ukraine* (<https://cyberkidsukraine.org>) — програми з 1 по 11 клас, які охоплюють теми цифрової безпеки, конфіденційності, фейків, цифрового сліду та ін.
- *CyberTeens Education* (<https://www.cyberteens.education>) — курси для підлітків, що охоплюють цифрову етику, захист від шахрайства, формування відповідальної поведінки в інтернеті.

Окрім учнів і вчителів, у процес формування кіберкультури мають бути залучені й батьки, адже цифрова безпека — це спільна відповідальність. Сьогодні доступно чимало корисних ресурсів, які допомагають дорослим розібратися в загрозах інтернету, дізнатися, як діяти у складних ситуаціях, і головне — як убезпечити своїх дітей.

Одним із найзручніших і найвідоміших є *Національна онлайн-платформа з цифрової грамотності «Освіта Дія»* (<https://osvita.diaa.gov.ua>). Тут розміщено спеціальний курс для батьків, де у формі відеозанять із залученням експертів та публічних осіб розглядаються базові питання безпеки дітей в інтернеті: як убезпечити від кібербулінгу, фішингу, сексуалізованого контенту, а також як навчити дитину цифровій гігієні. Цей курс стане у пригоді як для індивідуального перегляду, так і для використання в межах батьківських зборів чи тематичних заходів у ЗЗСО.

Також варто звернути увагу на інформаційні матеріали від *UNICEF Україна* (<https://www.unicef.org/ukraine>), які містять поради щодо безпечного користування мережею для дітей різного віку, методичні рекомендації для батьків, а також матеріали для психоемоційної підтримки.

Практичним ресурсом, що орієнтований на формування основ цифрової безпеки серед дітей та підлітків віком від 7 до 16 років, є електронне видання «Кібербезпека дітей» [2]. У

цьому виданні в доступній формі подано ключові рекомендації з кібербезпеки, зокрема правила створення надійних паролів, поради щодо безпечного онлайн-спілкування, розпізнавання кіберзагроз, запобігання шахрайським діям та збереження конфіденційності особистої інформації.

Заклад освіти, сім'я та суспільство повинні взаємодіяти задля створення безпечного, усвідомленого й етичного середовища для розвитку особистості у цифрову епоху.

Формування цифрової культури має відбуватися поетапно — від засвоєння базових понять у початковій школі до розвитку критичного мислення, правової обізнаності та етичної відповідальності у старших класах. Ключовими умовами ефективної реалізації такої моделі є:

- підготовка педагогів із фокусом на цифрову та методичну компетентність;
- впровадження міждисциплінарного змісту в навчальні програми;
- використання якісних освітніх платформ і ресурсів;
- активне залучення батьківської спільноти до освітніх ініціатив у сфері кібербезпеки;
- забезпечення доступу до адаптованих вікових матеріалів і методичних рекомендацій;
- створення партнерств між закладом освіти, родиною та громадськими структурами.

Таким чином, розвиток культури кібербезпеки в школах є не лише педагогічною, а й суспільною потребою, що вимагає цілісного підходу, співпраці та політичної підтримки. Формування у здобувачів освіти свідомого ставлення до цифрової безпеки є запорукою їхньої захищеності, автономності та активної участі в цифровому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Altarawneh, M., Thunibat, A., Almajali, M., Alzriqat, N., & Alazzam, S. (2025). *Cybersecurity awareness among school students: Exploring influencing factors, legal implications, and knowledge gaps. International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 8(1), 1516–1529. <https://doi.org/10.53894/ijirss.v8i1.4696>
2. KPMG. (2020). *Поради з кібербезпеки для дітей та підлітків віком 7–16 років* [PDF]. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2020/05/Cyber-tips-7-16.pdf>

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ. Червінська І.Б.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій, м. Івано-Франківськ, Україна

Ключові слова: цифровізація, цифрова педагогіка, цифрові ресурси, шкільна освіта, інноваційні технології.

Розвиток цифрового суспільства, всебічна цифровізація освіти, активний перехід закладів освіти на дистанційний та змішаний формат організації освітнього процесу в зв'язку з подіями пандемії коронавірусу COVID-19, повномасштабного вторгнення російських військ в Україну та багато інших складних соціально-економічних й технологічних процесів зумовлюють необхідність адаптації традиційної педагогіки до реалій сьогодення, вимог цифрового та інформаційно-комунікаційного простору щодо виокремлення нової компоненти педагогічного знання – *цифрової педагогіки*.

Цифровізація соціально-економічного розвитку країни сприяла формуванню інноваційних понять: «*цифровізація*», «*цифрова грамотність*», «*цифрова компетентність*», «*цифрове освітнє середовище*», «*цифровий простір освіти*», «*цифрова освіта*», «*цифрова педагогіка*». У сучасних реаліях вони з впевненістю входять до освітнього простору, стають вихідними в професійній діяльності педагогів.

У цьому контексті цікавими є міркування дослідниці Л. Петренко, яка наголошує, що «у зв'язку з розгортанням цифрового навчання (*Digital Learning*) в європейському освітньому